

Pædagogisk læreplan for

Børnehuset Hånbæk

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Børnehuset Hånbæk. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Børnehuset Hånbæk, så vidt muligt, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegrupes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Vi tilstræber at vurdere børneperspektivet i et børnemiljø, og at inddrage børns egne oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og forudsætninger.

Børnehuset Hånbæk:

Børnehuset består af 2 stuer i vuggestuen og 4 stuer i børnehaven. Vi arbejder aldersintegreret i børnehaven og aldersopdelt i vuggestuen.

I børnehaven har vi desuden, for førskolebørnene, en "Børneklub", hvor børnene fra de fire stuer mødes 1 gang om ugen.

I vuggestuen og børnehaven samarbejdes der om morgenen og om eftermiddagen, idet vi åbner og lukker sammen. Desuden har vi i løbet af året emneuger på tværs af afdelingerne.

Når et barn fra vuggestuen/dagplejen begynder i børnehaven, får det en makker på stuen, der skal hjælpe i opstarten. Inden opstart, har det nye barn været på besøg i børnehaven og har der mødt sin makker.

I børnehuset vægter vi høj faglighed og arbejder ud fra eksempelvis: KVALid, Tegn på læring 2, ICDP, trivselslinealen, styrkekort mv. Desuden bliver personalet løbende opkvalificeret inden for forskellige områder.

Børnehuset Hånbæk deltager i puljeprojektet: "Styrket deltagende forældresamarbejde".

Vi anvender vores lokalområde rigtig meget, hvor særligt biblioteket, kolonihaven, skoven og stranden er i højsæde.

Forklaringer på fagudtryk:

- KVALid er et dialogisk redskab, som anvendes til refleksion over og udvikling af kvaliteten i dagtilbud.
- Tegn på læring 2 er et planlægnings- og evalueringsredskab, som vi anvender både når der arbejdes med læreplanen på stuerne, men også når der arbejdes med KVALid.
- ICDP er et redskab, der sigter mod at højne kvaliteten af samspillet mellem børn og voksne.
- Trivselslinealen er et redskab, som vi anvender for at sikre en kvalificeret vurdering af barnets trivsel.
- "Styrket deltagende forældre samarbejde" er et projekt, hvor vi har et særligt fokus på styrkelsen af samarbejdet mellem det pædagogiske personale, sundhedsplejersken og forældrene for herigennem at skabe bedre trivsel og muligheder for alle børn.
- Styrkekort er nogle kort, som vi anvender til at finde børnenes styrker, og hvad de er gode til, frem for hvad de ikke er gode til.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i:

- Det fælles pædagogiske grundlag, som består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark
- De seks læreplanstemaer
- De tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.
- Frederikshavn Kommunes Børn – og Unge politik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan

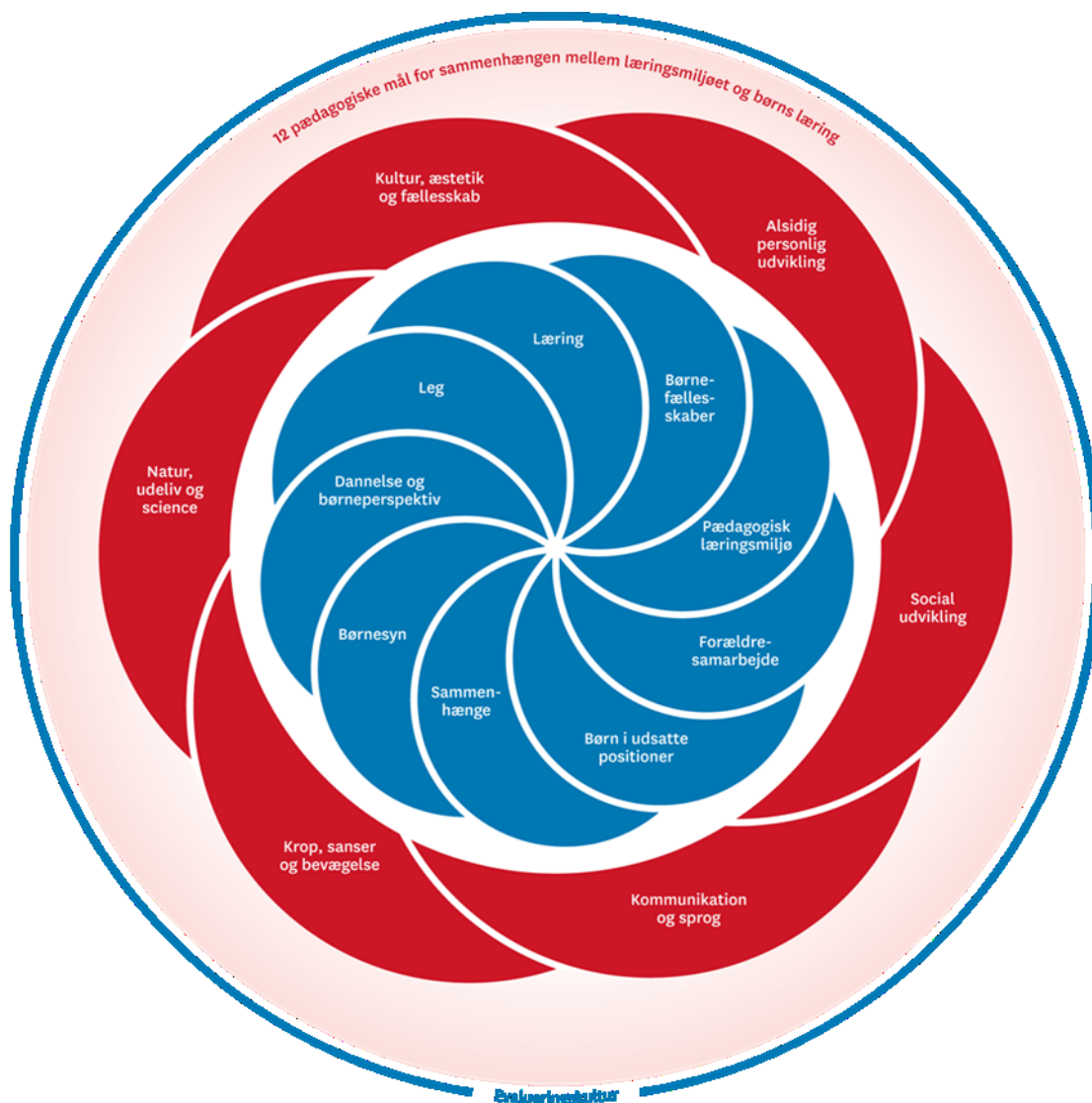
[Den styrkede læreplan](#)

(højre klik og tryk på; Åbn Link)

Hvis du vil vide mere om Børn og Unge politik Frederikshavn

[Børne- og ungepolitik Frederikshavn](#)

Det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer

Det pædagogiske grundlag

Temaer i det pædagogiske grundlag	Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Hånbæk forholder os til temaet
<p>Børnesyn</p> <p>Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p> <p>Loven siger: Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år.</p>	<p>Børnesynet kommer til udtryk i vores tilgang til det enkelte barn. Vi ser og hører det enkelte barn, som det unikke og individuelle lille menneske som det er. Det er væsentligt, at alle børn føler, at de hører til og er trygge ved at komme i vores institution. At blive set, hørt og føle sig tryk, er essentielt for at barnet kan udvikle sig, lære og blive den bedste udgave af sig selv.</p> <p>I Børnehuset Hånbæk omsættes dette i praksis bl.a. ved, at vi har fokus på at modtage det enkelte barn om morgenen og byde det velkomment, samt ved at sikre at alle børn bliver set og hørt gennem dagen.</p> <p><i>Det er sommer og der er samspasning med de andre huse i distriktet. En dreng fra børnehaven møder ind. Han er ellers en meget udadvendt dreng, der ofte er den der sætter en god leg i gang, men denne morgen kender han ikke nogle af børnene. Han stiller sig helt tæt op af den voksne og spørger til, hvornår der kommer nogle børn han kender. Den voksne fortæller, at der denne dag ikke kommer nogen han kender, men at han kan lege med de andre børn. Han bliver stadig tæt ved den voksne og virker trykket. En pige kommer og spørger til koden på Ipad'en. Den voksne ser på drengen og siger: "Det ved du da vist, kan du ikke lige hjælpe hende?". Det kan han og han løber glad med pigen.</i></p> <p><i>Det er tidlig morgen i vuggestuen, og en lille pige bliver afleveret. Hun er inde i en periode, hvor hun har meget svært ved at sige farvel til mor og græder meget. Pædagogen får pigen ind på stuen og trøster hende. Der tales stille og rolig og pigen vugges langsom frem og tilbage. Da pigen er faldet til ro, kravler hun op på stolen ved siden af, hvor hun får serveret morgenmad. Pædagogen sender et billede og en besked til mor, så hun ved at hendes pige har det godt. Mor svarer tilbage, at hun er glad for at se, at hendes pige har det godt igen.</i></p>
<p>Dannelse og børneperspektiver</p> <p>Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p> <p>Loven siger: Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det</p>	<p>Dannelse og børneperspektiver handler i Børnehuset Hånbæk om, at børnene dagligt oplever at blive støttet i at vise hensyn til hinanden samtidig med at de oplever, at det er okay at have forskellige holdninger. Støtten består bl.a. i konflikthåndtering, afkodning af signaler og drøftelser med børnene, hvor det øves at acceptere/respektere de dilemmaer børnenes forskellige synspunkter kan medføre.</p> <p>Til samlinger i børnehaven og hos de ældste vuggestuebørn oplever børnene at indgå i et demokratisk fællesskab, hvor netop hensynet til og respekten for hinanden er vigtig, for at vi alle, både børn og voksne, sammen kan tage ansvar for stuens fællesskab.</p> <p>Gennem dagen oplever det enkelte barn at blive set og hørt, idet de voksne har fokus på:</p>

<p>pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe.</p>	<p>1) barnets direkte med- og selvbestemmelse i lege og aktivitet</p> <p>2) det som det enkelte barn er optaget af</p> <p>3) de signaler barnet udsender og som opfanges af de voksne. Et eksempel herpå kan være et barn i mistrivsel, hvilket opfanges af de voksne via deres kendskab til det enkelte barn og børnegruppen som helhed.</p> <p>I Børnehuset Hånbæk laver vi, hvert andet år, en børnemiljøvurdering. For de yngste i vuggestuen gælder at personalet laver en vurdering på miljøet ud fra deres observationer af børnene. For de ældste i børnehaven (4 år og opefter) gælder at børnene selv er inddraget i at besvare et spørgeskema, om hvordan det er at gå i børnehaven.</p> <p><i>Under en børnemiljøvurdering på en stue i børnehaven, kommer det frem, at en del af pigerne ikke synes, det er rart at gå på toilettet. Personalet tager emnet op på samlingen og finder frem til, at det handler om, at pigerne ikke synes det er så rart, når drengene kigger ind til dem, når de er på toilettet. I samtalen bliver drengene opmærksomme på, at det ikke er så godt, og de lover ikke at gøre det mere. Den efterfølgende måling viser en klar forbedring i pigernes oplevelse af at gå på toilettet.</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen har de voksne set, at mange af børnene er optaget af at lege med dukker. For at støtte denne optagethed, vælger det pædagogiske personale derfor at udvikle på læringsmiljøet på stuen. De indretter et hjørne på stuen, hvor dukkerne skal bo. De finder yderligere ting til hjørnet: Dukkesenge, flere dukker samt udvider med et lille køkken med legemad, køkkenredskaber mv. Næsten alle børn leger i denne periode dagligt i dukkekrogen og udvikler nye relationer.</i></p>
<p>Leg</p> <p>Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p> <p>Loven siger: Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.</p>	<p>Legen kommer til udtryk gennem hele dagen, og viser, hvad børnene er optaget af. Legen er vigtig for børns forståelse og læring, samt bearbejdning af det de oplever og bliver inspireret af. Børnenes leg er mangeartet og spænder lige fra konstruktionslege, vilde og kropslige lege, stille lege, parallellege, imitations- og rollelege samt regellege. Nogle børn skal have hjælp og inspiration fra de voksne til at komme i gang med at lege - andre skal hjælpes til at fastholde og udvikle legen og andre igen leger helt uden voksenindblanding.</p> <p>I børnehuset Hånbæk er der meget fokus på kontinuerligt at skabe gode læringsmiljøer for legens udvikling. Der flyttes jævnligt rundt på møbler og inventar på stuerne for at skabe gode muligheder for, at legen kan få lov til at udvikle sig. Vi har fokus på, så vidt det er muligt, at fordele børnene i mindre grupper, så legen får gode betingelser. Udearealerne arbejder vi også med at udvikle til gode legemiljøer.</p> <p><i>På en stue i børnehaven har personalet opdelt børnene i mindre grupper, således at der denne dag ikke er mere end 4-5 børn der leger på stuen. Pædagogen har ladet en leg mellem børnene udvikle sig uden indblanding – dog har hun sørget for, at der er rekvisitter til rådighed for at understøtte legen (sprit-dunk, stole og kuffert). Børnene har sat stolene sammen til en bus. Først skal hænderne sprittes af med håndsprit fra den lille dunk, så kører bussen.</i></p>

	<p><i>Pludselig er der en der råber: "Selfie" og alle vender hovederne i samme retning og smiler bredt til et usynligt kamera. Der er en af drengene som står af bussen og tager kufferten under armen: "Jeg går hen på privatskolen".</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen har man haft et tema om gamle lege. Personalet har i samlingen leget forskellige lege med børnene, bl.a. "Hund hund, der er nogen der har taget dit kødben". Denne leg har optaget børnene så meget, at de efter samlingerne selv er begyndt at lege legen. Personalet har sørget for, at børnene har haft et tæppe og et "kødben" til rådighed for legen, men ellers er det børnene selv, der har leget sammen. Legen er blevet leget igen og igen, hvilket har skabt et legemønster og et fællesskab børnene imellem.</i></p>
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p> <p>Loven siger: Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin-top: 20px;"> <p><i>Jeg hører og jeg glemmer.</i></p> <p><i>Jeg ser og jeg husker.</i></p> <p><i>Jeg gør, og jeg forstår.</i></p> <p><i>–Confucius</i></p> </div>	<p>I børnehuset Hånbæk kommer læringen bl.a. til udtryk gennem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) planlagte projekter/aktiviteter, der skaber nysgerrighed og inspiration til at undersøge, udforske og eksperimentere. Dette sker både stuevis, på vores "Børneklub" eller i mindre grupper. 2) samlinger i børnehaven og hos de ældste vuggestuebørn, hvor børnene udfordres på forskellige emner og aktiviteter. Det bærende element i en samling er, at børnene er aktivt deltagende og involveret i det som sker. Hvis der eksempelvis en dag er en snak om venskaber og følelser, er det bærende element, at børnenes egne stemmer kommer frem, at de bliver lyttet til og kan bidrage med synspunkter i samtalen. 3) støtte gennem hele dagen i eks. konflikthåndtering, hygiejne, de daglige rutiner mv. 4) legen, hvor børnene afprøver, udforsker og lærer i samspil med andre børn og voksne. <p><i>På en stue i børnehaven spiller to børn vendespil. Der er mange brikker, omkring 30 stk. og det er lidt svært. Der sidder en voksen ved siden af og følger med i spillet og kan se, at det er svært. Hun vender derfor 6 brikker om, så billederne på disse brikker bliver synlige. Børnene kan nu både sammenligne de to brikker, som de vender og med de 6 der er synlige. Nu er det lettere at få stik, og børnene fastholder derved deres koncentration og kan spille spillet færdigt.</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen har personalet fokus på spisesningen i forhold til selvhjulpenhed. Personalet har valgt at bruge de små kander til vand, og disse er kun fyldt halvt op. På denne måde kan børnene lettere øve sig i selv at hælde vand op i glasset. Ligeledes har man valgt, at der hver dag er et barn, der får lov til at være duks. Her øver barnet sig i at hjælpe med borddækningen. Børnene er meget ivrige og vil gerne være med til at gøre tingene selv.</i></p>
<p>Børnefællesskaber</p> <p>Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p> <p>Loven siger: Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske</p>	<p>Hver stue udgør et særligt børnefællesskab, hvor hvert barn hører til, og hvor alle børn har et ansvar for fællesskabet. Det er vigtigt, at alle børn føler sig som en del af fællesskabet, og at der er plads til alle. I Børnehuset Hånbæk er fællesskabet et demokrati, hvor man nogle gange skal lære at gå på kompromis.</p> <p>Relationer og venskaber er vigtige, for at alle børn føler sig som en del af fællesskabet. Vi har derfor stor fokus på at understøtte de</p>

personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

venskaber og relationer, der opstår blandt børnene. Vi hjælper også de børn, der kan have svært ved at indgå eller danne relationer.

På en stue i børnehaven er der nogle børn, der har svært ved at danne relationer til de andre børn. De voksne vil derfor hjælpe børnene på hele stuen med at få øje på nye legerelationer: Det pædagogiske personale har lavet en kuffert med alle børnenes navne. Ved dagens samling trækkes 2 navne op af kufferten. Disse to børn skal så lege sammen i en periode på min. 15 minutter. Når børnene har leget i 15 min. (med eller uden voksenhjælp), er det frivilligt, om de vil fortsætte legen eller finde noget andet at lave. Efter nogen tid er oplevelsen, at alle børn har gode relationer og kufferten bliver gemt væk.

På en stue i vuggestuen, havde der været en stor udskiftning af børn og personalet ville derfor gerne hjælpe børnene med at få øje på nye legekammerater. De beslutter sig for at lave nogle faste legegrupper og sammensætter derfor børnene i nogle mindre grupper. Når børnene er i disse grupper, er den voksne med og deltager i legen indtil børnene selv tager over. Efter nogen tid kan de voksne konstatere, at alle børn har gode legerelationer.

Det pædagogiske grundlag

Temaer i det pædagogiske grundlag	Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Hånbæk forholder os til temaet
<p>Pædagogisk læringsmiljø</p> <p>Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p> <p>Loven siger: Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.</p>	<p>Det pædagogiske læringsmiljø kommer til udtryk i hele den pædagogiske praksis, der pågår gennem hele dagen. Læringsmiljøet består i:</p> <ul style="list-style-type: none">• den struktur, der kontinuerligt arbejdes med, både på tværs af institutionen og på de enkelte stuer. For eksempel arbejdes der i øjeblikket med turdage i vuggestuen for at tilbyde børnene flere oplevelser i naturen.• planlagte voksenstyrede aktiviteter og spontane aktiviteter, der pludseligt opstår fordi der er snevej eller fordi børnene selv bliver optaget af et eller andet.• arbejdet med de daglige rutiner. I børnehaven har der eksempelvis været et særligt fokus på garderoben og på at skabe en bedre ramme for de yngste børns udvikling af selvhjulpethed, da de har behov for mere tid.• den konstante udvikling af rammerne for leg, både på stuerne, på fællesarealerne og på udearealerne, hvor der skal være rum til udviklingen af børnenes frie leg.• den faglige udvikling, som det pædagogiske personale tilegner sig via didaktiske refleksioner. <p><i>På en stue i børnehaven har en dreng siddet og bygget med Lego. Han har konstrueret en skorpion og viser den stolt frem til en voksen. Han fortæller en masse om den, bl.a. at den har hugtænder. Den voksne siger: "Det er da vist slanger der har hugtænder?" Drengen er nu mere sikker på, at det er skorpionen, der har det. De beslutter sig for at undersøge det, og der bliver kørt en tv skærm ind på stuen og de finder en film med Sebastian, der fortæller om skorpioner. Nu er der mange andre børn med i undersøgelsen, og de finder frem til at skorpioner ikke har hugtænder, men en giftig brod på halen i stedet.</i></p> <p><i>2 piger fra vuggestuen er netop stået op. De går sammen med den voksne ud i puslerummet for at få skiftet deres ble. Pigerne får lov til at prøve at sidde på de små toiletter og øve at de tisser på toilettet. Den ene pige siger: "Jeg tisser nu", den anden pige siger: "Os mig tisset". Begge piger får ble på igen og går hen for at vaske hænder. Der skal vand og sæbe på flere gange, inden de er færdige og får hjælp af den voksne til at tørre hænderne.</i></p>
Forældresamarbejde	I Børnehuset Hånbæk inddrages forældrene altid i arbejdet omkring børnenes udvikling, trivsel og læring. Vi ser forældrene som den vigtigste ressource omkring børnene.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Loven siger:

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

Børnehuset Hånbæk deltager i projektet vedr.: "Styrket deltagende forældresamarbejde", hvor kernen er at inddrage forældrene i et tæt samarbejde med det pædagogiske personale og sundhedsplejersken. Dette gør vi ved at:

- afholde 4 årlige forældrecafeer, hvor forældrene får indsigt i og er deltagende i børnenes dagligdag.
- Personalet i vuggestuen deltager i sundhedsplejerskens hjemmebesøg i hjemmet, når barnet er ca. 8 måneder.
- Personalet i børnehaven inviterer sundhedsplejersken med til 3 års samtale i børnehaven.
- Der arbejdes periodevis med kuffertprojekter, hvor der arbejdes enten på gruppe- eller individniveau med at skabe et samarbejde mellem hjem og institution vha. opgaver der arbejdes med både i institutionen og i hjemmet.

Under coronanedlukningen ville de voksne i børnehaven gerne, for det første sende en hilsen til børnene om, at de savnede dem og for det andet give dem noget, som de sammen med forældrene kunne lave derhjemme. Personalet lavede derfor en kuvert til hvert barn, som de cyklede rundt og afleverede i barnets postkasse. Kuverten indeholdte pædagogiske materialer så som: En naturskattejagt, vendespil med følelsesansigter, kreative klip og meget andet. På Facebook og på SMS kunne personalet efterfølgende se kommentarer og billeder af børnene, som var i fuld gang med at løse de opgave, som de have fået med posten.

En stue i vuggestuen vil gerne inddrage forældrene i stuens arbejde omkring emnet "Vilde dyr", hvor målet er at styrke børnenes sproglige udvikling og samtidig inddrage forældrene i dette arbejde. Stuens personale har lavet en kuffert, hvori der bor et dyr. Kufferten kommer med hjem på besøg hos barnet og forældrene, hvor forældrene i samarbejde med barnet opfordres til at skrive ned, hvad dyret har oplevet sammen med barnet. I kufferten ligger også en seddel til at skrive fortællingen på og en tegning som kan farvelægges. Tegningen, fortællingen samt de billeder der tages af barnet danner grundlag for dialog med barnet og de øvrige børn på stuen.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Hvad siger loven:

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

I Børnehuset Hånbæk arbejdes der målrettet for at skabe de bedst mulige læringsmiljøer for alle børn. Alle børn har forskellige behov, og derfor skal der altid vurderes i henhold til det enkelte barn, hvad der skaber de bedste betingelser for udvikling og trivsel.

At være i en udsat position kan spænde vidt og være for en kortvarig eller længerevarende periode. Ligeledes varierer udsatheden fra barn til barn. Et barn med hørevanskeligheder kan eks. være i en kortvarige udsat position, hvor udsatheden vurderes alt efter, hvor meget det påvirker barnets trivsel.

Når et barn vurderes at være i en udsat position, er første step altid samtale med forældrene, hvor vi sammen vurderer, hvad der kan sættes i værk. I Frederikshavns kommune er der en tilbudsvifte af muligheder, som kan anvendes alt efter hvad behovet er.

På en stue i børnehaven opleves hvordan børnenes opmærksomhed og forståelse af hinandens udfordringer kommer

	<p><i>til udtryk og hvordan man har lært at støtte hinanden: Vi er i gang med at spise vores madpakker. Vi snakker om, hvad for noget lækkert mad, vi har med. Et barn med udtalevanskeligheder fortæller, at han har en banan med. Barnet ved siden af siger: "Hør han kan sige banan, det har vi lært ham nu". Barnet med udtalevanskeligheder lyser op i ansigtet og bliver rigtig glad. Rundt om bordet begynder de andre børn også at tage ejerskab af det ny lærte ord.</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen går et par forældre fra hinanden. Deres lille pige, der stadig ikke har så meget sprog, viser med sin adfærd, at hun har det svært. Hun skubber til de andre børn og har let til gråd. Personalet sørger for i denne periode at være meget tæt på pigen gennem dagen og hjælpe, når det bliver svært. Efter nogen tid har pigen vænnet sig til den nye situation og kan derfor begå sig mere på egen hånd igen.</i></p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste og yngste børn, så det skaber sammenhæng til dagtilbud og børnehaveklassen?</p> <p>Loven siger: At dagtilbud i samarbejde med forældrene skal sikre børn en god overgang fra hjem til dagtilbud</p> <p>Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.</p>	<p>Når et barn skal begynde i vuggestuen inviteres personalet nogle gange med til sundhedsplejerskens 8 måneders besøg i hjemmet. Barnets forældre bliver altid inviteret til en opstartssamtale i vuggestuen, hvor der drøftes mad, sovetider, vaner mv. Når barnet begynde i vuggestuen, inviterer vi mor eller far med i de første par timer, så barnet kan føle sig tryk. Vi opfordrer ligeledes til korte dage i opstarten.</p> <p>Når vuggestuebarnet snart skal i børnehave arbejdes der i overgangen med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renlighed, hvor børnene får lov til at prøve at sidde på toilettet, når de skal have skiftet ble. • Opmærksomhed, når der holdes små samlinger • Selvhjulpethed i garderoben og på toilettet, hvor børnene opfordres til selv at prøve at tage tøjet af/på samt i spisningen, hvor børnene øver sig i selv at hælde vand op i glasset. <p>Før barnet begynder i børnehaven, går barnet sammen med en voksen på besøg på den stue, som barnet skal gå på. Dette gøres flere gange, så barnet kender stedet. Ligeledes tales der med barnet om, hvad stuen hedder. Nogle børn kan selv gå på besøg, og får derfor lov til eks. at være på børnehavens stuen om formiddagen, hvor dette er muligt.</p> <p>Dagplejen ringer og aftaler en besøgsdag inden opstart.</p> <p>I det sidste år, inden skolestart, bliver børnene i børnehaven tilknyttet vores "Børneklub". Børneklubben samler her de 5-6 årige på tværs af stuerne en gang om ugen, hvor der arbejdes med samarbejds- og skolerelaterede opgaver ud fra forskellige temaer som eksempelvis: Trafik, indsamling og nedbrydning af affald. Der tages også på ture til eksempelvis politistationen, tandlægen og de skoler som børnene skal gå på. Der arbejdes også med den alsidige personlige udvikling gennem aktiviteter som: Lucia optog og fremføre skuespil til eventyrdagen i Bangsbo. Her øver børnene sig i at stå frem foran andre.</p> <p>Foruden den ugentlige klubdag, er der skoleparathedstede opgaver tilgængeligt på stuerne.</p> <p>1) De ældste børn har rollen som makker for de nye børn, der begynder i børnehaven</p>

	<p>2) Hvert barn har en mappe med skoler relaterede opgaver, som de må arbejde i lige så meget, som de har lyst til</p> <p>3 Der er et særligt fokus på børnenes selvhjulpethed og selvstændighed ift. toiletbesøg, i forhold til tøj og at kunne vinke farvel til deres forældre uden en voksen.</p> <p><i>Børneklubben skal deltage i eventyrdagen i Bangsbo, hvor hver deltagende institution skal lave et skuespil eller lign. Personalet har valgt at temaet skal være: "Gæt et dyr", hvor hvert enkelt barn laver et digt om et særligt dyr, som barnet selv har valgt. Forestillingen handler derfor om, at de enkelte børn fremsige digtet og tilskuerne derefter skal gætte dyret. Personalet snakker med børnene om, hvad et rim er og hvordan man kan lave det. Alle børn får lavet et digt og en plakat, som de har med til forestillingen i skoven.</i></p> <p><i>Et barn skal snart begynde i børnehaven og derfor kommer barnets makker og pædagog fra børnehaven på besøg og invitere barnet med over og lege i børnehaven. Nogle gange er barnet på besøg hele formiddagen og leger sammen med makkeren. Andre gange går vuggestuens voksne også med over på besøg, hvis barnet er lidt klemt. På denne måde lærer barnet de voksne og deres makker at kende inden opstart. Forældrene får navnet på makkeren inden opstart og går derfor over i børnehavens garderobe og kigger på billedet af makkeren og snakker med barnet om, hvilken stuen det skal gå på.</i></p>
<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p> <p>Hvad siger loven:</p> <p>Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.</p>	<p>Vi er aktive i lokalsamfundet omkring os. For det første tager vi på ture til stranden, til skoven, til legepladser rundt om i byen, andre institutioner i vores distrikt og til vores kolonihave, så ofte det er muligt. Derudover benytter vi os meget af Frederikshavns kommunes bibliotek, som både har et godt legemiljø på biblioteket, har et varieret udbud af arrangementer, men som også er rigtig gode til at hjælpe med at finde temarelevant materiale, som vi kan låne.</p> <p>Børnehuset Hånbæk benytter sig også af muligheden for at låne Hot Spots hal, når vi eksempelvis holder fællesarrangementer i institutionen samt låner deres fine fodboldbane.</p> <p>Vi har faste turdage i både børnehaven og vuggestue, som er struktureret både i forhold til mødeplanen, antal af voksne på stuen den pågældende dag og hvem der har bus/tog kortet, for at skabe de bedste rammer for at komme ud og opleve vores nærmiljø.</p> <p><i>En stue i børnehaven har i løbet af foråret planlagt flere gentagne ture op til vores kolonihave. Her snakker vi om, hvad vi ser på vores vej til og fra børnehaven. Børnene er hurtige til at se, hvor vi er i forhold til kolonihaven og børnehaven. I kolonihaven oplever vi, at børnene hurtigt går i gang med at udforske området. Nogle børn klatrer op i et træ. En pige vil gerne op til de andre i træet, men kan ikke. Hun øver sig alene, med hjælp fra de voksne og fra de andre børn. Til sidst lykkes det for hende at komme op i træet. Da vi vender tilbage til kolonihaven i efteråret, er det første pigen gør at</i></p>

Løbe hen til træet og nu er det hende, der kan hjælpe de andre børn.

En stue i vuggestuen tager traditionen tro, på juletur ned i byen for at se på julebelysningen, julemænd mv. Børnene sidder i klapvognen, mens der bliver snakket om julenisser, julegaver mv. Ved juletorvet får børnene lov til at komme ud af klapvognen og løbe rundt og lege. Børnene kommer igen op i klapvognen, og vi kigger lidt på juleudstillingerne i butikkerne, der også er pyntet flot. På vej hjem til vuggestuen fortæller børnene mange søde historier om nisser og julesokker hjemme hos dem selv.

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling

Vores institution er rammen for en multikulturel sammensætning af børn fra mange forskellige nationaliteter. Vi møder alle børn og familier ligeværdigt og naturligt med respekt for hinandens ståsted.

Vi har valgt at fordele børnene i børnehaven på stuer med færre børn (ca. 16-17 børn), da børn profiterer af at være i mindre grupper med voksne, der kan være mere nærværende og opmærksomme.

I vuggestuen er børnene fordelt på stuer med tilsvarende antal børn, men opdelt i ældste og yngste, da børnenes behov og udviklingstrin i denne aldersgrupper er meget forskellig, alt efter om man er ”stor” eller ”lille”.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Der er en klar opdeling af legeområder til fysiske og stille lege indendørs i institutionen – stuerne er til stille lege og multirummet er til fysiske lege. Dette er vigtigt i forhold til at skabe forskellige læringsrum med eks. plads til ro og fordybelse eller det modsatte, fysisk aktivitet og udforskning på egne potentialer.</p> <p>Alle stuer flytter jævnligt rundt på møblelementet for at skabe nye læringsrum til børnene. Dette er vigtigt for at skabe nye legemuligheder, hvor kreativitet og nysgerrigheden stimuleres.</p> <p>I børnehaven har alle børn en fast plads under spisningen, og de har en skuffe til personlige ting på stuen. Disse personlige ting er med til at skabe tilhørsforhold og tryghed for barnet. I vuggestuen har alle børn en hylde til bleer og skiftetøj i puslerummet. Nogle børn har egne stole, der er personligt indstillet.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Der er en anerkendende, ressourcefokuseret og tryghedsskabende tilgang til barnet. Der anvendes redskaber som ICDP, trivselslineal mv. for at fastholde denne tilgang.</p>

	Der er en klar struktur, genkendelighed og forudsigelighed gennem hele dagen – en fast dagsrytme som ligeledes skaber tryghed for barnet.
I det æstetiske læringsmiljø	Både i børnehaven og i vuggestuen anvendes der piktogrammer, dagstavle eller sekvensbilleder til at illustrere eksempelvis rækkefølgen på toilettet, dagens gang mv. Dette hjælper de fleste børn med at fastholde opmærksomheden og er også med til at skabe tryghed.

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv
<p>Der er som regel en genkendelig og forudsigelig hverdag i Børnehuset Hånbæk samtidig med at vi har en anerkendende pædagogisk tilgang, fordi dette skaber tryghed og tillid hos børnene. Når et barn føler sig tryk og har tillid, er der god potentiale for at barnet kan udvikle engagement og turde afprøve sit gåpåmod i nye uudforskede sammenhænge.</p> <p><i>På en stue i børnehaven arbejder man med temaet: "Mig og min familie", for at give børnene kendskab til, hvor de kommer fra og hvor deres kammerrater kommer fra. Hvert barn tegner deres hus og der sættes billeder ind i huset af barnet selv samt af dem der ellers bor i deres hus. Her har forældrene bidraget med billeder af familiemedlemmer og evt. husdyr. Børnene fortæller hinanden om, hvem der bor i deres hus og hvad de laver og om de har deres eget værelse mv.</i></p> <p><i>En stue i vuggestuen har i en periode fokus på at udfordre børnene i at få øje på egne og andres potentialer. De vælger at tage 2-3 børn med ud i puslerummet ad gangen, hvor børnene får tid og lov til at øve sig i selv at tage tøj af og på samt hjælpe deres kammerrater, hvis en strømpe eksempelvis sidder fast. For børnene bliver det en sjov leg, og de går engageret til opgaven og udviser stolthed, når det lykkes at gennemføre.</i></p>
Børn i udsatte positioner
<p>Vi har et særligt fokus på børn i udsatte positioner. Der arbejdes gennem hele dagen med at inkludere og integrere disse børn. Det sker via vejledning og støtte både i de daglige rutiner, som når der vaskes hænder, når der spises, og når man er på legepladsen samt igennem samtaler med børnene til samlinger. Nogle gange har et barn brug for en pause til at sidde alene med høretelefoner og lytte til musik eller til en historie på Ipad. Andre gange er det bare rart at sidde hos en voksen og føle tryghed.</p> <p>Når et barn i en periode oplever at være i en udsat position, er det allervigtigste at vi inddrager forældrene. Forældresamarbejdet er af afgørende betydning for, hvordan vi i fællesskab skaber de bedst mulige rammer for dette barn.</p>
Forældresamarbejde
Forældresamarbejdet har stor betydning for barnets trivsel og udvikling. Hvis forældrene er trygge ved os i institutionen, smitter det som oftest af på børnene. Det er vigtigt, at vi har løbende samtaler med forældrene omkring deres børns udvikling og trivsel, og at vi gennem et godt samarbejde sammen skaber en rød tråd mellem hjem og institution.
Sammenhænge
I vores "Børneklub" udfordres børnene på skolerelaterede opgaver. Alle børn har en mappe med opgaver vedr. bogstaver, tal, hvad hører samme mv. Ved Eventyrdagen i Bangsbo er det altid de ældste børn, som snart skal i skole, der står for at fremføre skuepil. Det er ligeledes altid de næstældste børn, som kommer med i skoven som

tilskuere. Her oplever de, hvad det er de skal være en del af næste år, når de skal i Børneklubben. På denne måde bliver de "klædt" på til, at det er deres tur.

De ældste vuggestuebørn inviteres med til børnehavens forskellige temauger og derved skabes en naturlig sammenhæng mellem vuggestue og børnehave.

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om social udvikling

I Børnehuset Hånbæk skal social udvikling ses i flere forskellige sammenhænge. Vi er et børnehus bestående af en vuggestue med 2 stuer og en børnehave med 4 stuer. Hverdagen hænger sammen i et forpligtende samarbejde, bl.a. når vi åbner og lukker sammen, hvilket skaber et kendskab til hinanden på tværs af huset.

På baggrund af vores multikulturelle sammensætning af børn er fokus på social udvikling særlig vigtig, da børn af forskellige kulturer mødes og i dette møde skal lære at forstå og acceptere hinandens forskelligheder. Vi arbejder ud fra en naturlig og ligefrem tilgang til de drøftelser, der måtte komme blandt børnene, eksempelvis hvem der holder jul, hvem der ikke gør og hvorfor?

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Der er et kontinuerligt arbejde i gang med udviklingen af de fysiske rammer, så der hele tiden skabes nye muligheder, rum for og inspiration til leg og samvær. Dette arbejde foregår både ude på legepladsen og indendørs, hvor målet er at skabe rum for leg og fordybelse for alle børn.
I det psykiske læringsmiljø	I børnenes udvikling af sociale kompetencer er der et behov, for at de voksne er rollemodeller, som både er støttende, deltagende og observerende. Der anvendes i øvrigt løbende: "Fri for mobberi", der er et materiale fra Mary Fonden, der sætter fokus på, hvordan vi kan være gode ved og passe godt på hinanden, også selvom vi kan blive uvenner ind imellem.
I det æstetiske læringsmiljø	På stuerne hænger der billeder af stuens børn, som ofte anvendes i dialoger med børnene omkring hvem der går på stuen og hvor mange år de forskellige børn er. Børnene tilhører stuer med navne og logoer som eksempelvis Tanglopperne eller Søhestene. Logoet er på børnenes garderober, så barnet ved, hvilken stue

det tilhører og ligeledes kan se, hvilke stuer de andre børn tilhører.

Når vi arbejder med social udvikling kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv

Selvom vi er en stueopdelt institution, er det vigtigt at de børn, der får legekammerrater på tværs af stuerne, får lov til at udvikle dette venskab. I børnehaven giver vi derfor nogle gange disse børn lov til at komme på besøg på hinandens stuer, så de kan lege sammen. Ligeledes har stuerne et forpligtende samarbejde med en anden stue, hvilket vi kalder et team. I teams kan der samarbejdes omkring temaer, og der kan laves legegrupper på tværs med eksempelvis piger eller drenge.

Tanglopperne og Delfinerne er et team, Søstjerne og Krabberne er et team, Søhestene og Blæksprutterne er et team.

På legepladsen i børnehaven vil Søren gerne have en mooncar. Der er ikke flere ledige, på nær dem som står på "lossepladsen". I hjørnet af mooncarbanen har børnene parkeret nogle mooncars, som i legen skal repareres og derfor har de kaldt det for "Lossepladsen". Søren henvender sig til en voksen, men inden den voksne får mulighed for at svare, kommer en anden dreng hen og siger: "Mangler du en mooncar?", Drengen siger: "Ja". Den anden dreng tager ham med hen til lossepladsen og siger til en tredje dreng, der står på "Lossepladsen". "Søren skal have en mooncar". Drengen på lossepladsen siger: "Nej, det kan han ikke få". Den anden dreng fortsætter: "Søren skal have en mooncar". Den tredje dreng siger: "okay, så vent lidt, jeg skal lige fikse den". Søren får herefter en mooncar. Den voksen følger med på sidelinjen, men kan se at drengene i fællesskab selv får løst konflikten.

På en stue i vuggestuen er der mange helt små børn, der kravler og ruller rundt på gulvet. For at de lidt større børn skal lære at udvise hensyn til de små børn, retter personalet derfor deres fokus på dette og vælger at sidde/ligge mere nede på gulvet sammen med børnene for at hjælpe de store med at se de små børn. Der anvendes støttende bemærkninger som: "Prøv at se, hun er lille, hende skal vi lige passe på" eller: "Prøv at se, nu kigger hun på dig, hvad mon hun vil?" Efter en periode ses det at de store børn udviser hensyn til de små børn og faktisk også begynder at lege med dem.

Børn i udsatte positioner

Vi har fokus på inklusion, hvilket betyder at vi skal rumme alle børn uanset køn, etnicitet, udfordringer mv. Vi har fokus på integration, hvilket betyder at vi alle skal tilpasse os og tage ansvar for fællesskabets normer og værdier. Der skal være en god balance mellem inklusionen og integrationen for at skabe et godt og velfungerende fællesskab.

Forældresamarbejde

Forældresamarbejde er i denne henseende vigtig – forældrene kan styrke venskaberne på hjemmefronten, når der eks. er fødselsdage eller man bare gerne vil lege hjemme hos hinanden. Desuden har flere stuer introduceret forældrene for de 7 tips fra Mary fonden i forhold til at støtte op om barnets sociale relationer.

I dagligdagen har vi samtaler med forældrene i garderoben eller på planlagte møder omkring deres børns sociale udvikling.

Sammenhænge

I børnehuset Hånbæk arbejdes der med makkerordning i overgangene. En makker hjælper de nye børn ind i fællesskabet. De sidder ved siden af hinanden, hjælper med at vise vej mv.

De ældste vuggestuebørn kommer af og til på besøg i børnehaven, hvor de møder deres makker og lærer stuen at kende, inden de skal begynde rigtigt. Dette er med til at skabe en god og tryk overgang fra vuggestue til børnehave.

3. KOMMUNIKATION OG SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kommunikation og sprog

Det at vi er en multikulturel institution betyder naturligvis at der er flere børn, der kan have svært ved at kommunikere på det danske sprog og som derfor har brug for at øve sig. Omvendt har vi i Hånbæk børn, der er meget tolerante over for forskelligheder, fordi de dagligt er sammen med børn fra mange kulturer. Børn kan sagtens lege sammen uden at have et flydende verbalt sprog (talesproget). I menneskers kommunikation indgår i lige så høj grad det nonverbale sprog (kropssproget).

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Kommunikation er mange ting, bl.a. skriftsproget, det verbale sprog og det nonverbale sprog. I Børnehuset Hånbæk er vi opmærksomme på at understøtte alle disse former for kommunikation, eksempelvis: <ul style="list-style-type: none">• Børnene kan se deres navne på garderoberne og på stuerne er der i børnehaven bogstaver og tal på væggene (understøtter barnets nysgerrighed for skriftsproget)• Der er piktogrammer forskellige steder, hvor man kan se rækkefølger for, hvordan man eks. skal vasker hænde eller hvilket tøj der er aktuelt at tage på udenfor (understøtter barnets behov for visuel – nonverbal kommunikation)• I børnehaven drøftes dagstavlen, hvor der er billeder af dagens rytme samt tal for dato og måned (understøtter barnets visuelle – nonverbale og den verbale kommunikation)
I det psykiske læringsmiljø	Der er stort fokus på at anvende kropslige anvisninger (bl.a. ved hjælp af mimik, øjenkontakt og berøringer), hvor dette er et behov. På denne måde kan vi kommunikere med et barn, der eksempelvis ikke kan tale dansk/har udtalevanskeligheder.

	Der er stort fokus på fortællinger, dialog og samtaler samt dialogisk læsning med alle børn. Enten i små grupper med et fokuseret tema, på samlingerne eller i dagligdagen når der spises eller pusles. Det er vigtigt, at børnene udfordres på ord og samtaler samt at dette gentages mange gange. Herved øves barnet i udviklingen af det verbale sprog. I vuggestuen anvendes hos de yngste en metode der hedder: Tegn til tale, som er nogle tegn barnet kan lære ift. spisningen, eks. "færdig", "mere" mv.
I det æstetiske læringsmiljø	Stuerne er indrettet med læringsmiljøer med mulighed for ro til fordybelse med en bog og rum for samtale i både det store fællesskab og i små grupperinger.

Når vi arbejder med kommunikation og sprog kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv
<p>Når personalet går fra med en gruppe børn, er det oftest kun små grupper af børn, der arbejdes med ad gangen, da mange børn med sprogvanskeligheder er lidt generte. Læring er bedst i mindre grupper (mindre forstyrrelser og mere nærvær fra den voksne).</p> <p>Da kommunikation også er andet end det verbale sprog, kan det nævnes at der i Børnehuset Hånbæk også arbejdes med at aflæse signaler hos hinanden ved hjælp af forskelligt billedmateriale.</p> <p>Vi har udarbejdet meget materiale i institutionen, som vi anvender i arbejdet med sprogstimulering. Sprogkasser med tilhørende mapper med beskrivelser, spil, mv. Der arbejdes løbende med rim, remser, sang mv. på samlingerne, hvor rytmer i sproget bearbejdes.</p> <p><i>På en stue i børnehaven arbejdes der med eventyret: "De tre bukkebruse" med de yngste børn, for at understøtte den sproglige udvikling. Den første gang vælger pædagogen, at snakke med børnene om eventyret ud fra nogle billeder i en bog. Den næste gang fremfører hun eventyret som et teaterstykke med nogle figurer. Den sidste gang er det børnene der fremfører stykket sammen. En dreng, der har haft svært ved at udvikle sproget, bliver så optaget af eventyret, at han med hjælp fra pædagogen kan fortælle hele eventyret til sin mor – også nuancerne omkring: "Den mindste, den mellemste og den store bukkebruse".</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen har man under spisningen haft fokus på "tegn til tale", hvilket er nogle tegn man laver, som betyder noget og som kan hjælpe de små børn med at gøre sig forståelige. Eksempelvis har man arbejdet med de 2 fagter: "Mere" og "Tak for mad". En lille pige, der er lidt stille, har lært disse fagter og kan derfor nu kommunikere med de voksne, når hun gerne vil have mere mad, eller hvis hun er færdig.</i></p>
Børn i udsatte positioner
<p>Der arbejdes på mange forskellige måder i forhold til børn med særlige sproglige behov – fordi det er individuelt, hvad udfordringen består i. Vi anvender bl.a. en test, der hedder TRAS, som kan sige noget om, barnets udvikling af sprogforståelse, udtale, sætningsopbygning mv. i vores afkodning af barnets sproglige udfordringer.</p> <p>Børn der er tosproget har brug for mere tid til at lære det nye sprog, og her skal der måske hjælpes med fokusord, som følger barnet mellem institution og hjem.</p> <p>Børn med udtale problematikker skal måske undervises af en høre- og tale konsulent.</p>

Et barn som har vanskeligheder med sprogforståelsen skal inspireres med flere ord og udvide sit ordforråd eksempelvis ved hjælp af intensivt arbejde med sprogkasser og dialogisk læsning.

Forældresamarbejde

Der vil altid være et tæt samarbejde med forældrene i forhold til børns sproglige og kommunikative udvikling. Forældre har på lige fod med det pædagogiske personale, en stor andel i at hjælpe børnenes sprog godt på vej og et samarbejde, hvor der arbejdes både i hjemmet og i institutionen på samme tid, kan gavne barnets udvikling betydeligt.

Der avendes tolk, enten ved fremmøde eller på telefon, i de tilfælde, hvor dette er nødvendigt, for at vi kan samarbejde med hinanden.

Sammenhænge

Når børn går fra vuggestue/dagpleje til børnehave og fra børnehave til skole udarbejdes der en dialogprofil i samarbejde med forældrene, hvor bl.a. den sproglige udvikling fremgår. Her aftales det med forældrene, hvad der skal gives videre af oplysninger omkring dette arbejde til børnehaven eller skolen, således at arbejdet hermed kan fortsættes.

4. KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om krop, sanser og bevægelse

I Børnehuset Hånbæk har vi aktive og friske børn, der har brug for at bruge deres kroppe og sanser på mange forskellige måder. Både på den vilde og kaotiske måde og på den stille og afslappende måde. Både på den grovmotoriske måde hvor hele kroppen er i bevægelse og på den finmotoriske måde, hvor små ting håndteres.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Udendørs har vi 2 legepladser, der er indrettet til vuggestuebørn og til børnehavebørn. Der er massere af plads og legeredskaber til at understøtte de fysiske udfoldelser. Børnehaven anvender desuden terrassen, der er en udvidelse af stuerne fysiske læringsmiljø bl.a. indrettet med legehuse og skibsrør fra energileg.</p> <p>Indendørs har vi et multirum, der ligeledes er indrettet til fysiske aktiviteter. Der er mange forskellige redskaber så som madrasser, balanceredskaber, gynges, interaktivt gulv, vippebræt mv.</p> <p>Stuerne er rum for de rolige lege og finmotoriske aktiviteter.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Der er i dagligdagen fokus på vigtigheden af, at børn udfordres både i høj arousal og lav arousal ved hjælp af motoriske vilde lege og efterfølgende afslapningsøvelser som yoga, massage og stille musik. Arousal betyder vågenhed og referer til om man er i høj vågenhed/tempo eller i lav vågenhed/tempo.</p> <p>”Rend og hop med Oliver” anvendes i børnehaven mens ”Hoppeline” anvendes som redskab i vuggestuen. Begge redskaber er udarbejdet til, at understøtte at børn udforsker og eksperimenterer med at bruge deres kroppe.</p>

<p>I det æstetiske læringsmiljø</p>	<p>I multirummet er der spændende og stimulerende materialer til rådighed for de motoriske lege: Tørklæder, gyng, interaktivt gulv, musikinstrumenter mv.</p> <p>På stuerne har vi desuden farvet lys, musikanlæg og skærme, som kan anvendes til sansestimulerende billeder, til rådighed.</p>
-------------------------------------	---

Når vi arbejder med krop, sanser og bevægelse kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv</p>
<p>På stuerne arbejdes der på forskellig vis med temaet krop, bevægelse og sanser. Børnene udfordres og inspireres bl.a. af aktiviteter, der spænder lige fra yogaøvelser, discodans, løb, ture til skov og strand, fri leg på legepladsen og i multirummet, leg med modellervoks og perleplader mv.</p> <p>Kroppens funktioner og legemsdele er et tema, som børnene uanset alder er optaget af, og som vi derfor snakker med børnene om, læser om og synger om.</p> <p><i>På en stue i børnehaven har man talt med børnene omkring kroppen og om hvad der sker, når man løber. De beslutter at se på, hvor langt de kan løbe, og hvor lang tid det tager. Pædagogen løber en rute rundt om børnehaven sammen med børnene og der bliver taget tid på, hvor hurtige de er. Dette gentages flere gange. Børnene kan nu se, at det er forskelligt, hvor hurtige de er og de finder ud af, at de faktisk får meget sved på panden og at deres hjerter slår meget hurtigere.</i></p> <p><i>På en stue i vuggestuen er der fokus på kroppen og på hvordan vi ser ud. Pædagogerne tegner rundt om børnene, mens de ligger på et stort stykke papir. Nu kan børnene se, hvor store de er. Herefter snakker de voksne med børnene om, hvad der ellers skal tegnes på tegningen; mund, øjne, navle mv. Børnene er meget optage af deres tegninger.</i></p>
<p>Børn i udsatte positioner</p>
<p>Der arbejdes på forskellig vis med børn med kropslige, bevægelsesmæssige og sansemæssige udfordringer, fordi det også her er individuelt, hvad det enkelte barns udfordringer består i.</p> <p>Ved kropslige udfordringer, hvilket eksempelvis kan bestå i hård mave, har vi gode erfaringer med at inddrage husets sundhedsplejerske i, hvilke indsatser der vil støtte barnet bedst muligt.</p> <p>Ved bevægelsesmæssige udfordringer, hvilket kan bestå i både grovmotoriske og finmotoriske, kan indsatsen bestå i at støtte barnet i at styrke muskler og led ved hjælp af aktiviteter eller lege i institutionen.</p> <p>Ved sansemotoriske udfordringer kan indsatser handle om, at barnet skal have en fast plads ved bordet, hvor barnet forstyrres mindst muligt af udefrakommende stimuli. Det kan handle om, at barnet skal have pauser, hvor det sidder og hører musik mv.</p>
<p>Forældresamarbejde</p>
<p>Der samarbejdes med forældrene, når der er behov herfor. Det kan eksempelvis være i forhold til de udfordringer der måtte opstå, og som der er behov for, at vi løser sammen eller i samråd med vores eksterne samarbejdspartnere.</p>
<p>Sammenhænge</p>

I overgangen til skolen er der fokus på, at børnene er selvhjulpne og selvstændigt kan håndtere toiletbesøg. Udholdenhed, koncentrationsevne og opmærksomhed er også vigtige kropslige elementer i overgangen til skole.

I overgangen fra vuggestue til børnehave er der ligeledes fokus på selvhjulpnehed og renlighed.

5. NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om natur, udeliv og science

I Børnehuset Hånbæk har vi nysgerrige og undersøgende børn, der gerne vil udfordres og inspireres både udendørs i naturen og via mere forsøgspræget aktiviteter, hvor synteser afprøves.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Der er mulighed for, at børnene kan indsamle regnorme, mariehøns, gåsebiller, edderkopper mv. på legepladserne til stor forundring og dialog børnene og de voksne imellem. Vi har et nærmiljø bestående af strand, skov, legepladser samt vores kolonihave, som vi anvender rigtig meget. Her får børnene erfaringer med, og mulighed for, at undersøge det de møder i naturen.
I det psykiske læringsmiljø	Det pædagogiske personale er rollemodeller og udviser nysgerrighed og begejstres sammen med børnene. Herved støttes børnene på en tillidsfuld måde i udviklingen af deres nysgerrighed og undersøgende tilgang.
I det æstetiske læringsmiljø	Børnene følger årstidernes skiften, idet de laver kreativt årstidsbestemt pynt til både ruderne og til ophæng på stuerne. På dagstavlerne, som børn og voksne har dialog om ved samlingen, tales der om vejret i dag, årstider, dato og måned.

Når vi arbejder med natur, udeliv og science kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv

I børnehaven gennemgås og drøftes dagligt dagens tavle med årstiden, datoen og vejrudsigten. I vuggestuen samtales der ligeledes om vejret og fuglene, som man kan se ud af vinduet.

Alle stuer er glade for at komme på ture i nærområdet, hvor man kan undersøge enten stranden eller skovbunden, og måske ser man et dødt dyr på vejen. Døde dyr skaber mange samtaler om dyrene, hvordan de ser ud indeni, døden og andre vigtige relateret emner.

I vuggestuen er der næsten hver sommer et terrarium med larver eller et akvarium med haletusser. Denne forunderlige verden følges tæt af både børn, forældre og voksne. Der kommer også gerne besøg af både høns og slanger, som børnene kan kigge på, røre ved og begejstres over.

Personalet har en undersøgende tilgang til forskellige synteser og opfordrer børnene til at prøve tingene af, så de ved egen hjælp finder frem til, hvordan tingene virker, eks. hvis barnet er undersøgende på, hvad der sker, hvis man blander gul og rød farve?

På en stue i børnehaven skabes et udforskende og undersøgende læringsmiljø spontant en dag, hvor det havde sneet udenfor. Den voksne følger børnenes nysgerrighed og sætter rammen for, at børnene kan undersøge deres tese. Et barn spørger den voksne: "Må vi lege med sne indenfor? Et andet barn siger: "Nej, det smelter bare". Det første barn spørger den voksne: "Gør det det?" Den voksne siger: "Det må vi da undersøge, om det gør". Den voksne finder nogle store bakker, og der hentes sne ind på bakkerne. Børnene følger nu eksperimentet og ser på, hvordan sneen faktisk smelter.

På en stue i vuggestuen er der emneuge og temaet er "Forandringsprocesser". Personalet har sat sig for at udfordre børnenes nysgerrighed i forhold til små dyr. Der indrettes bl.a. et terrarium på stuen, hvor en stor flot sommerfuglelarve skal bo. Larven får et navn og kommer nogle gang ud og kravle på bordet, så børnene bedre kan se larven. I terrariet skal larven have mad, og børnene følger godt med, for de voksne snakker med børnene om, hvad larven mon kan lide at spise. Pludselig en dag er larven væk og efter en eftersøgning, finder man ud af, at den er blevet til en puppe. Her går processen i stå, da puppen/larven (ifølge naturvejlederen) er gået i dvale.

Børn i udsatte positioner

Børn der ikke er nysgerrig på eller interesseret i at udforske ting fra enten naturen eller andre ting fra hverdagen, har behov for støtte og vejledning fra de voksne. Indsatser skal afstemmes af, hvad årsagerne kan være til barnets manglende interesse, da denne kan være mangeartet.

Forældresamarbejde

Vi inddrager forældrene i vores temaarbejde, hvor det er muligt enten via kuffertprojekter eller ved at opfordre til, at de bidrager med frugt, grøntsager og andet høst til vores årlige høstfest, hvor vi fejrer høsten og snakker om, hvad der kan høstes: Blomster, frugt, grønt, korn mv.

Sammenhænge

I børneklubben arbejdes der med skolerelaterede opgaver, der bl.a. omfatter matematiske opgaver, hvori der øves tal og afprøvninger af forskellige løsningsmuligheder til opgaverne, eksempelvis labyrinter, tælle, trafiktema mv. Et tema som "Affaldsindsamling" er også et tema i Børneklubben, hvor der afprøves, hvad der sker med forskelligt affald, som man graver ned i jorden over en tidsperiode.

6. KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kultur, æstetik og fællesskab

Børnehuset Hånbæk har børn fra forskellige kulturer, der i et ligeværdigt fællesskab, dagligt mødes med hinanden i legende, fantasifulde og kreative aktiviteter. Vores børnegrupper er rummelige og ser forskelligheder som en naturlig del af fællesskaberne.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vores multirum er ofte rammen omkring sammenkomster i forbindelse med temauger, optræden, præmieuddeling mv. Her er der musikanlæg, dæmpet belysning og musikinstrumenter som anvendes ved behov.</p> <p>Vi har mange kreative materialer til rådighed. Noget står fremme på stuerne til fri afbenyttelse for børnene, mens andet er voksenstyret og hentes frem, når de voksne kan deltage.</p> <p>Vi har mange digitale redskaber til vores rådighed, så som deleskærmen, det interaktive gulv, Ipads med og uden særlige læringsapps mv., som børnene anvender, og som er med til at udvide deres digitale læring.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>I Hånbæk er der hvert år 2-3 emneuger på tværs af huset med forskellige temaer (indianer uge, Hej skal vi lege uge mv.), der engagerer børn og voksne med kreative, motoriske og musiske aktiviteter.</p> <p>De danske højtider fejres året rundt, med de traditioner vi har omkring disse.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Børnenes produkter (tegninger, malerier, kreative klip mv.) udstilles på stuerne. Ligeledes dokumenterer vi nogle af vores aktiviteter på Facebook. Udstillingen er en vigtig del af den læring, som opstår i barnet, da det er her barnet, i dialog med vennerne eller forældrene,</p>

får mulighed for, at snakke om det barnet har oplevet eller lavet.

Når vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv

Det er den inspiration børnene får gennem eks. ture til biblioteket, skoven, biografen, deltagelse i kulturelle tilbud og vores traditioner, som er med til at udvikle børnenes nysgerrighed, kreativitet og fantasi. Denne kreativitet og fantasi kommer efterfølgende til udtryk gennem børnenes lege, gennem deres spørgsmål og deres kreative udtryk så som tegninger, klip mv.

Vores hus er et dansk traditionelt hus, forstået på den måde, at vi fejrer de danske højtider og traditioner. Det vil sige jul, påske, fastelavn mv., hvor vi synger, pynter, læser, går i kirke mv.

I vuggestuen har man tradition for at mødes til en vuggestuedag hvert år, hvor de ældste børn tager afsted for at møde børn fra andre vuggestuer i Frederikshavn.

Vi anvender ofte biblioteket, som ikke alene er bøger til udlån, men et kultursted med indendørs legeplads og tilbud om mange forskellige arrangementer, som vi af og til deltager i.

I Hånbæk laves der mange kreative og fantasifulde aktiviteter, både klip og klister, perlekæder/plader, men også ansigtsmaling ved særlige lejligheder, modellervoks, malerier, konstruktioner med papkasser og andet genbrugsmateriale mv.

På en stue i børnehaven har pædagogerne indrettet et lille kreativt hjørne, hvor børnene selv kan tage de materialer, de har lyst til at bruge. Materialerne bliver løbende skiftet ud med nye. I det kreative hjørne har alle børn mulighed for at deltage, på det udviklingsstrin de er. Der er blevet lavet små opslagstavler til deres kreative kreationer, som de stolte hænger op. I begyndelse var de voksne aktivt med til at hjælpe i gang, men de trak sig hurtigt, da de ældste børn overtog rollen med at hjælpe de yngre. De hjælper med at finde/nå tingene, eller hvis der er noget der er svært at klippe. Børnene øver sig både med finmotorik, sociale relationer, sprog og samarbejde, at se forskelligheder i egen og andres formåen. De ældste opmuntrer også de yngste ved at sige: "Sådan tegnede jeg også da jeg var 3 år".

På en stue i vuggestuen ville de voksne gerne inspirere børnene i deres leg. De valgte at gemme noget af legetøjet væk og finde udklædningstøjet frem. De lavede et lille skuespil over sangen: "Mariehønen evigglad", hvor børnene deltog og blev udklædt i det omfang de havde lyst til. Stykket blev øvet flere gange. Nogle af børnene var fortrolige med at blive klædt ud og stå i centrum, mens andre lige skulle se, hvad det gik ud på og gradvist blev mere og mere modige og ville efterfølgende gerne klædes ud eller have en hat på.

Vi er desuden en institution med mange IT værktøjer, som vi anvender sammen med børnene. Her kan nævnes det interaktive gulv, deleskærmen, læreorienteret ipads, robotter, taleklemmer, projektor og skærme.

Børn i udsatte positioner

Der tages hånd omkring de børn, der i en periode befinder sig i en udsat position, og derved har svært ved at indgå i et ligeværdigt fællesskab, ved at støtte og opmuntre dem.

Børn der har svært ved at udtrykke sig kreativt i lege, kreative udtryk eller på anden vis, støttes af de voksne. Børnenes udfordringer er forskellige og kan eks. handle om, at de har svært ved at holde på en blyant, svært ved at klippe eller svært ved at finde på. Her sættes forskellige indsatser i værk og gerne i samarbejde med forældrene.

Forældresamarbejde

Forældrene inddrages eksempelvis via vores kuffertprojekt, via stuens opslag og beskrivelser af, hvad der sker på stuerne. Desuden udarbejdes der månedsplaner, hvor man kan følge med i det der sker på stuen. Forældrene opfordres til at deltage i institutionens 4 årlige cafeer, hvor stuens personale, sammen med børnene, inddrager forældrene i det daglige arbejde på stuen.

Sammenhænge

Børneklubben har nogle faste arrangementer, som de skal stå for. For det første er det forestillingen til den årlige eventyrdag i Bangsboskoven, hvor de eksempelvis har optrådt med: "Gæt et dyr-remser", som børnene selv havde konstrueret. For det andet er det Luciaoptøget på Forsyningen og efterfølgende i institutionen. Begge optrædener handler om at øve sig i at stå foran et publikum og stille sig op og sige noget foran andre.

Børneklubben tager på besøg på eksempelvis politistationen, tandlægen, borgmesteren mv., som er nogle mere aldersrelevante oplevelser, og som børnene ser meget frem til.

De ældste børn i vuggestuen deltager i temaugerne sammen med børnehaven og indgår på denne måde i fællesskabet og engagerer sig i aktiviteterne sammen med de store børnehavebørn.

I børnehuset Hånbæk arbejdes der systematisk med evalueringskulturen:

Dokumentation:

Læreplans- og Kvalidarbejdet dokumenteres ved hjælp af skemaerne i Tegn på læring 2. Dokumentation kan være mange ting, derfor skal personalet beskrive i skemaet, hvordan stuen ønsker at dokumentere, samt efterfølgende beskrive, hvad dokumentationen viser.

Vi har desuden en Facebookside: "Børnehuset Hånbæk", hvor vi viser de ting, vi går og laver. Siden er ligeledes tænkt som et redskab til, at forældre og børn kan få en snak, omkring det børnene har lavet i institutionen.

På stuerne udstilles børnenes kreative produkter, og der er ofte billedkollager der viser aktiviteterne på stuen.

Aula anvendes til information, månedsplaner, menuplaner mv.

Evaluering:

Læreplans- og Kvalidarbejdet evalueres ved hjælp af skemaerne i Tegn på læring 2. Personalet skal beskrive, om de har nået det mål, de har sat sig, samt hvad der er gået godt, og hvad der skal arbejdes videre på.

Disse skemaer medbringes til fællesmøder i børnehaven og vuggestuen, hvor vi evaluere læreplanen løbende ved hjælp af aktionslæringsmodellen.